והני תרי קראי למה לי חד בעולה וחד בשלמים וצריכא דאי כתב רחמנא בעולה הוה אמינא עולה היא דחמירא שכן כליל אבל שלמים דלא חמירי אימא לא ואי כתב רחמנא שלמים הוה אמינא אדרבה דאית בהו שתי אכילות אבל עולה דלית בה שתי אכילות אימא לא קמ"ל ור' אליעזר נמי הכתיב והבשר תאכל אמר לך ההוא מיבעי ליה [א]שאין הבשר מותר באכילה עד שיזרק הדם אי הכי אימא כוליה להכי הוא דאתא דם אע"פ שאין שם בשר מנלן אמר לך אם כן נכתוב רחמנא הבשר תאכל והדר ודם זבחיך ישפך כדכתיב ברישא [1]ועשית עולותיך הבשר והדם מאי שנא דאקדמיה לדם זבחיך שמע מינה דם אע"פ שאין בשר ושמע מינה שאין הבשר מותר באכילה עד שיזרק הדם ור' יהושע אין הבשר מותר באכילה עד שיזרק הדם [א]קל וחומר הוא ומה אימורין דכי ליתנהו לא מעכבי כי איתנהו מעכבי דם דכי ליתיה מעכב כי איתיה לא כל שכן דמעכב ורבי אליעזר [ב]מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא ור' יהושע [ג]כל היכא דאיכא למדרש דרשינן השתא לימא מתני' דלא כרבי יהושע דכיון דאמר בעינן תרתי וציץ אאכילות לא מרצה היכי אתי בטומאה אפילו תימא רבי יהושע אלא קסבר רבי יהושע הציץ מרצה על העולין הא תינח זבחים דאיכא עולין אלא עומר ושתי הלחם דליכא עולין מאי איכא למימר אמרי כי אמר רבי יהושע נמי דבעינן תרתי בזבחים במנחות לא אמר ובמנחות לא אמר [ד]והתנן נטמאו שיריה אבדו שיריה כמדת רבי אליעזר כשירה כמדת רבי יהושע [ב]פסולה כמדת ולא כמדת כמדת רבי יהושע דבעינן תרתי ולא כמדת רבי יהושע דאילו רבי יהושע בזבחים אמר במנחות לא אמר ואילו האי תנא סבר אפילו במנחות ומנו האי תנא דקאי כוותיה ומחמיר טפי מיניה ועוד תניא [ה]א"ר יוסי רואה אני את דברי רבי אליעזר במנחות ובזבחים ודברי רבי יהושע בזבחים ובמנחות דברי רבי אליעזר בזבחים שהיה אומר דם אף על פי שאין שם בשר ודברי רבי יהושע בזבחים שהיה אומר אם אין דם אין בשר אם אין בשר אין דם דברי רבי אליעזר במנחות שהיה אומר קומץ אף על פי שאין שירים דברי רבי יהושע במנחות שהיה אומר אם אין קומץ אין שירים אם אין שירים אין קומץ אלא קסבר רבי יהושע הציץ מרצה על [ו][העולין ועל] האכילות אי הכי אמאי כמדת רבי יהושע פסולה אאבוד ושרוף אלא נטמא למאן קתני לרבי אליעזר פשיטא השתא יש לומר אבוד ושרוף דליתנהו מכשיר רבי אליעזר נטמא דאיתיה מיבעיא אלא פשיטא לרבי יהושע וקתני פסולה ועוד [ז]תניא רבי יהושע אומר [ג]כל זבחים שבתורה [ח]בין שנטמא בשר וחלב קיים ובין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם אבל נטמאו תרווייהו לא אלמא קסבר רבי יהושע אין הציץ מרצה (א) על העולין ולא על האכילות אלא לעולם רבי יהושע היא מתני' ולא קשיא כאן לכתחלה כאן דיעבד כי אמר רבי יהושע לכתחלה דיעבד לא ומנא תימרא דשני ליה לרבי יהושע בין לכתחלה לדיעבד [ט]דתניא נטמא בשר או שנפסל או שיצא חוץ לקלעים ר"א אומר יזרק ר' יהושע אומר [ד]לא יזרק ומודה ר' יהושע [ה]שאם זרק הורצה חדא דפסולה דיעבד משמע ועוד חמשה דברים באין לכתחלה משמע אלא

רש"י

והני תרי קראי. לר' יהושע למה לי: **וחד בשלמים.** זבחיך שלמים: **שכן כליל.** הילכך חביבא ומחמרינן בה: **אם כן.** דכולי אתא למימר דדם מתיר בשר באכילה ולאו למימר דם אע"פ שאין בשר: **לכתוב ובשר זבחיך תאכל והדר והדם ישפך.** והוי משמע נמי והדם ישפך תחלה קודם לאכילה דהא לא כתיב והדם תשפוך מאי שנא דאקדמיה לדם זבחיך ישפך ברישא: **ש"מ.** למדרש ודם זבחיך ישפך מכ"מ: **אימורים דכי ליתנהו לא מעכבי.** וכגון נטמאו או אבדו לא מעכבי אכילת בשר כדאמרן בתמיד נשחט (לעיל דף נט:): **כי איתנהו מעכבי.** אכילת בשר כדאמרן התם: **דם דכי ליתיה מעכב.** דהא תרווייהו מודו אם אין דם אין בשר דמתחלת הקדשן הן נאסרין וכפרה אינה באה אלא בדם וכהנים משולחן גבוה קא זכו וכיון דכפרה ליתיה איסורא להיכא אזל: **לימא דלא כר' יהושע.** אמילתיה קא מהדר דאמרן לעיל [ע"א] מתני' דלא כר' יהושע: **בעינן תרתי.** דם ובשר: **וציץ אאכילות לא מרצי.** והשתא בשר ליכא אלא דם לחודיה דמרצי ציץ עלה ה"נ דלא אתו בטומאה: **הציץ מרצה על העולין.** על טומאת הנקטרין על האשים דהיינו אימורין ומודי רבי יהושע דאי איכא כזית חלב לאכילת מזבח זורק את הדם כדאמר לקמן בברייתא בפירקין (ד' עט.) רבי יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק הדם: **עומר ושתי הלחם דליכא עולין.** לבד הקומץ שהוא במנחה כזריקת דם בזבחים אבל בשירייה ליכא הקטרה וכיון דבעי ר' יהושע תרתי צריך להיות קומץ ושירייה קיימין והכא שירייה ליכא ושתי הלחם דכוליה אכילות אפילו חדא נמי ליכא. בשלמא לר"א דאית ליה הציץ מרצה על אכילות כולהו כמאן דלא איטמו נינהו: **כי אמר ר' יהושע דבעינן תרתי: נטמאו שיריה.** של מנחה לאחר שנקמצה ועדיין לא נקטר קומצה: **כמדת ר' אליעזר.** שהיה אומר בזבחים (ד' קד.) דם אף על פי שאין בשר כשירה להקטיר קומצה ונפטרו הבעלים: **ומאן האי תנא כו'.** היכא אשכחן תנא דאמר הכי: מילתיה דר' יוסי מיפרשא לקמן [עח.] בשמעתין: **אלא קסבר רבי יהושע הציץ מרצה על אכילות.** ומיתוקמא מתני' אליביה דהא איכא תרתי וגבי שתי הלחם נמי כיון דציץ מרצה על אכילות הוה ליה כמעיקרא ומתירין במקדש: **אי הכי נטמאו שיריה.** (ב) כיון דנטמאו לר' יהושע אמאי פסולין ומשני כי קתני פסולה אאבדו שיריה ונשרפו שיריה: **אלא נטמאו שיריה.** כיון דרבי יהושע לא עלה פליג: **למאן קתני לה לר' אליעזר וכו'.** להודיע לנו דברי מי שנאה להודיענו בה דברי רבי אליעזר דלמדתו כשירה בתמיה פשיטא השתא י"ל כו' אלא פשיטא על כרחיך ר' יהושע פליג עלה ולאשמעינן דרבי יהושע פסיל בה תניא ורבותא אשמעינן דאף על גב דאיתא בעינא פסול: **ולא על העולין.** דהיינו חלב דאי מרצי אחד מינייהו אמאי פסול: **אלא לא קשיא.** מתני' ודרבי יהושע מתני' **דיעבד** ודר' יהושע לכתחלה תרתי בעי ואי אייתוה מתכשר דיעבד: **נפסל.** בטבול יום: **חדא דפסולה דיעבד משמע כו'.** אתקפתא היא: **ועוד.** אי נמי משמע פסולה להקטיר קומצה לכתחלה מתני' באין לכתחלה קתני:

ביחיד

תוספות

שאין בשר ניתר באכילה עד שיזרק הדם. תימה איתא דוקא שלמים דאית ביה תרי אכילות אבל עולה מנלן דאיתא כי היכי דלית בה מעילה אחר שנזרק הדם כדתנן במעילה בפרק חטאת העוף (דף ט.) לית בה נמי מעילה קודם זריקה דהאי קרא בשלמים כתיב וי"ל דר"א לא חשיב הך חומרא ורשב"א מתרץ דר"א יליף עולה מקל וחומר דר' יהושע ובשלמים [א] טרח וכתב לה קרא כדאמר בסמוך: **עומר** ושתי הלחם דליכא עולין מאי איכא למימר. וא"ת ובשתי הלחם מה שייך באין בטומאה ויש לומר משום תנופה דאית בהו: **קסבר** ר' יהושע הציץ מרצה על העולין. וא"ת לענין מה מפיק קרא בעולה אם אין בשר אין דם הלא הציץ מרצה ויש לומר לענין אבוד ושרוף דלא מרצה ציץ: **כי** אמר ר' יהושע בזבחים במנחות לא אמר. השתא משתי הלחם לא תירץ כלום ובלאו הכי פריך שפיר: **אלא** פשיטא ר' יהושע קתני לה. תימה לרשב"א אמאי לא משני כדלעיל כמדת ר' יהושע דבעי תרתי ולא כמדת ר' יהושע דאיהו ס"ל הציץ מרצה על אכילות ואנן סבירא לן דלא מרצה:

הא

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פ"א מהלכות מעשה קרבנות הל"ד:
לח ב מיי' פ"א מהל' פסולי מוקדשין הלכה כ:
לט ג מיי' פ"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה לד:
מ ד ה שם הלכה לא:

רבינו חננאל

ותרי קראי בחד עניינא למה לי, ומשני האי קרא ודם זבחיך ישפך שלמים הן והאי דכתיב ועשית עולותיך בעולה. וצריכין, דאי כתב רחמנא בעולה לא אתו שלמים מינה, דפרכינן מה לעולה שכן כליל וכו'. ר' אליעזר אומר דם אע"פ שאין בשר שנאמר ודם זבחיך ישפך ומה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם ללמד כי הבשר נזרק על גבי המזבח כמו הדם, הוי אומר אויר יש בין כבש למזבח שאינו יכול לעבור ועומד בכבש וזורק על גבי המזבח. והאי דכתיב והבשר תאכל בא ללמד שאין הבשר נאכל אלא אחרי שיזרוק דם ה(מ)זבח כדכתיב ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל, ומדלא כתיב והבשר תאכל ברישא והדר ודם זבחיך ישפך כדכתיב ועשית עולותיך הבשר והדם, ש"מ דדם ישפך לעולם מ"מ ואם יש בשר יאכל אחריו. ואם אין בשר ראוי לאכילה אינו מעכב הדם. ואם נאמר משנתנו לר' יהושע היא והנה הוא לית ליה כי הציץ מרצה על אכילות, [ד]הא (ד)אמרן דר' אליעזר לבדו הוא דאית ליה האי סברא היכי אתו הני חמשה דברים בטומאה. ואמרינן אפילו תימא ר' יהושע קסבר הציץ מרצה על העולין, כלומר אפילו קרבין כשהן טמאין הציץ מרצה. בשלמא זבחים איכא אימוריהן שהן עולין אפילו טמאין וגם הדם נזרק והציץ מרצה. אלא עומר ושתי הלחם דקתני באין בטומאה וליכא בהו תרתי שהן עולין אמאי באין בטומאה. ושנינן לא בעי ר' יהושע (תרתי אלא בזבחים אבל במנחות אית ליה קומץ אף על פי שאין שירים. [נ"א: ושנינן כי בעי ר' יהושע תרתי בזבחין אבל במנחות אית ליה אף על פי שאין שירים]. איני והתנן במנחות פ"ג נטמאו שיריה נשרפו שיריה אבדו שיריה כמדת ר' אליעזר כשרה כמדת ר' יהושע פסולה, מכלל דכי היכי דפליגי בזבחים, הכי [נמי] פליגי במנחות. ומשני האי תנא דמנחות שנאה כמדת ר' יהושע דבעי תרתי ולא כמדת ר' יהושע, דאלו ר' יהושע בזבחים בעי תרתי במנחות לא בעי תרתי. ואקשינן ומאן האי תנא דקאי בשיטת ר' יהושע דבעי תרתי ומחמיר טפי מיניה דבמנחות נמי בעי תרתי. ועוד תניא א"ר יוסי [רואה אני] את דברי ר' אליעזר בזבחים ודברי ר' יהושע בזבחים דברי ר' אליעזר במנחות ודברי ר' יהושע במנחות, כי הנה בהדיא תאני ר' יוסי כי ר' יהושע סבר במנחות אם אין קומץ אין שירים אם אין שירים אין קומץ. (ופי') [ופריך] אלא לעולם קסבר ר' יהושע הציץ מרצה על אכילות. אי הכי כי הציץ מרצה על האכילות אמאי תנינן כמדת ר' יהושע פסולה (תאכל) כי הציץ מרצה. ושנינן כי קתני פסולה אאבדו שיריה ונשרפו שיריה דהא ליתנהו אבל נטמאו שיריה דברי הכל

רבינו חננאל (המשך)

כשרה (ולא הוצרך התנא לפרש כי ר' אליעזר מכשיר בה). ודחינן הכי השתא, באבדו ונשרפו דליתנהו כלל מכשיר בה ר' אליעזר, בנטמאו דאיתנהו והציץ מרצה על אכילות מיבעיא ליה דודאי מכשיר. אלא לא הוצרך נטמאו שיריה אלא לר' יהושע קתני לה, וקתני פסולה. [ולא הוצרך התנא לפרש כי ר' אליעזר מכשיר בה]. ועוד תניא ר' יהושע אומר כל הזבחים בין נטמא בשר וחלב קיים בין נטמא חלב ובשר קיים זורק הדם הא נטמאו תרוויהו לא, אלמא קסבר ר' יהושע אין הציץ מרצה לא על העולין ולא על האכילות. ושנינן שינויא כי קא בעי ר' יהושע תרתי לכתחלה כגון המנחות, אבל דאיעבד כגון משנתנו אפי' חדא (לא) [סגי]. ותניא הכי דשני ליה לר' יהושע בין לכתחלה ובין דאיעבד דתניא נטמא הבשר או נפסל או יצא חוץ לקלעים ר' אליעזר אומר יזרק ר' יהושע אומר לא יזרק ומודה ר' יהושע שאם זרק הורצה. ואקשינן חדא דפסולה דקתני בנטמאו שיריה דאיעבד משמע דהאי נטמאו קתני ואפי' נטמאו הכי פסולה. ועוד מתני' דקתני חמשה דברים באין בטומאה לכתחלה משמע.

מסורת הש"ס

א) נ"א מנ"ל, ב) [לעיל יח: וש"נ], ג) [קדושין ד: חולין קיח:], ד) מנחות ט. כו. ע"ש, ה) [לקמן עח.], ו) ס"א ל"ג, ז) לקמן עט., ח) [לעיל סב.], ט) לעיל לד: [זבחים קד.],

תורה אור השלם

1. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין הציץ מרצה לא על העולין: (ב) רש"י ד"ה אי הכי ניטמו שיריה לר' יהושע כצ"ל ותיבות כיון דניטמו נמחק:

מוסף רש"י

כמדת ר' אליעזר. דאמר ועשית עולותיך הבשר והדם, דם אע"פ שאין בשר (מנחות ט.) הכי נמי קומץ אע"פ שאין שירים, **כשרה.** להקטיר הקומץ (שם כו.). **כמדת ר' יהושע.** דאמר אם אין בשר אין דם, אם אין דם אין בשר (שם ושם), **פסולה.** להקטיר הקומץ (שם ט.). **ר"א אומר יזרק.** את הדם, ר"א לטעמיה דאמר דם אע"פ שאין בשר (לעיל לד:). **ר' יהושע אומר לא יזרק.** ר' יהושע לטעמיה דאמר אם אין בשר אין דם, ויצא חוץ לקלעים בבשר קדשי הקדשים קאמר, שמחיצה שלהן חומת עזרה כדכתיב בכולהו בחצר אהל מועד יאכלוה, ואם יצאה נפסלת כדילפינן מאל הקודש פנימה (שם).

מוסף תוספות

א. נמי הוה מצי למילף אלא מילתא דאתיא בק"ו. תוס' שאנץ.

ביחיד. לכתחלה פסולה ואם זרק הולכה ומתני' בציבור באין לכתחלה דטומאת ציבור הוא דהיתר: **נימא מתני' דלא כר' יוסי.** דכיון דא"ר יוסי בענין תרתי כדמפרש ואזיל מדקאמר רבי יוסי אין הצץ מרצה על אכילות ס"מ כרבי יהושע סבירא ליה דבעי תרתי ואשמעינן הכא דטעמא בשר לא מהני ליה צץ למהוי כי בשר קייס לזרוק את הדם דאי לא בעי תרתי ריצוי צץ אאכילות למה לי הא בלאו אכילות נמי מיתכשיר זריקת דם: **רבי אליעזר ס"נ.** דבחדא סגיא ולקמן פריך שתי הלחם אפילו חדא ליכא: **למאי אין הצץ מרצה על אכילות.** למאי מיבעי לן ריצוי צץ דידהו אלא על כרחין לרבי אליעזר ריצוי דצץ דאכילות לאו לאכשורי זריקה מיבעי לן לאפוקי בעלים דבלאו אכילות נמי מיתכשר אלא לאכילות גופייהו מיבעי לן: **למיקבעינהו בפיגול.** דקי"ל אם יש פסול אחר בקרבן שחישב בו מחשבת פיגול אינו נקבע בפיגול להתחייב כרת על אכילתו דאמר מר ירצה כהרצאת כשר כך הרצאת פיגול במסכת מנחות (דף טז:ד): **ולאפוקי.** להאי בשר מידי מעילה דבקדשי קדשים זריקתן משום בשרן שעת היתר להכנים ומו לא קדשי ה"ה) מיקרו ונפקו מידי מעילה: **ומשוי לי' כי טהור.** ואע"ג דאסור לאוכלו בטומאה מיהו לכל שאר מילי הוי כי טהור ומהניא ליה זריקה למיקבעיה בפיגול כו': **ורבי יוסי סבר.** נהי דזריקה כשירה היא להוציא את הבעלים ידי נדרן דלא בעינן תרתי מיהו להאי בשר לא מהני לן למהוי הך זריקה מהניא ליה למיקבעה בפיגול ולאפוקה מידי מעילה: **בשלמא וכחיש.** דמתני' איכא עולין דמרלי לן עלייהו ואיכא תרתי: **עומר נמי דאיכא קומץ.** דמרלי לן עליה וחדא מיהא איכא: **וכלחם הפנים איכא בזיכין.** שמתירין את הלחם בקומץ למנחה דכתיב ביה (ויקרא כד) והיתה ללחם לאזכרה: **בזיכים.** לבונה של לחם הפנים וכתיב בקומץ (שם ב) והקטיר הכהן את אזכרתה ולא מרלי עלייהו דהא עולים נינהו: **אלא שפי הלחם.** דכולה אכילות ורבי יוסי אין הצץ מרצה על אכילות קאמר מאי איכא למימר: **וכי תימא.** הא דקתני מתני' שתי הלחם בלא בטומאה לאו בשתי הלחם הבאות בפני עצמן כגון אלא היו להן כבשים דאמרינן במנחות (דף מה:) דבאין בפני עצמן ובהנהו לא קאמר מתני' דליתו בטומאה אלא בבאו עם הכבשים ומשום הכבשים הקריבין עמהן ששחיטתן מקדשת את הלחם וזריקת דמם מתרת אותן קאמר מתניתין דבאות בטומאה משום דאין מרלי עלייהו: **הוסרה בציבור.** ולא בעי לן: **אחד זה ואחד זה.** אחד כהן השורף את הפרה ואחד כהן גדול ביום הכפורים שטעונין פרישה שבעת ימים: **מכל הטאות.** מכל אפרי הפרות שהיו במקדש שאפר פרה של משה לא כלתה: **כל שבעה.** בפ"ק דיומא [מ:] מפרש טעמא בראשון לפרישתו שמא היום שלישי לטומאתו שמא היום ג' ימים שיטמא במת ותשתא בעלמא היא ומעלה וכן שני שמא שלישי ושלישי שמא שלישי (ג) ואינך מספקינן כל חד וחד בז' לטומאה: **הזאה למה לי.** הא קרבן ביום הכפורים לציבור הוא וטומאה אלא ס"מ בקושי נדחית טומאה בקרבנות ובעי ריצוי לן. וכיון דלא מרלי אאכילות לא מיתוקם שתי הלחם דמתניתין כרבי יוסי ואפילו סבירא ליה דבחדא סגיא דהא אפילו חדא ליכא: **שטרא מוכי לבי תרי הוא.** בתמיה. כלומר מי ראה שטר שמוכה את המובע ואת הנתבע דקאמר רבי יוסי רואה אני את דברי שניהן: **מסתברא קאמר.** מסתברא דפליגי בתרוייהו קאמר: **עיקר קראי.** ועשית עולותיך[ו]: **בזבחים לתיבי.** ובמנחות לא כתיבי ואילטריך לאשמעי' דאפ"ה פליגי במנחות: **ועוד בציבור ר' אליעזר הוא דמכשיר ולא ר' יהושע.** בתמיה:

אלא לא קשיא [א]כאן ביחיד כאן בציבור נימא מתני' דלא כר' יוסי [ב]דתניא ר"א אומר הצץ מרצה על אכילות רבי יוסי אומר אין הצץ מרצה על אכילות קס"ד מדקאמר ר' יוסי אין הצץ מרצה על אכילות כר' יהושע ס"ל דאמר בעינן תרתי נימא השתא מתני' דלא כר' יוסי לא רבי יוסי כר"א ס"ל דאמר דם אע"פ שאין בשר אי הכי למאי הלכתא אין הצץ מרצה על אכילות וליטעמיך ר"א דאמר הצץ מרצה כיון דאמר דם אע"פ שאין בשר הצץ מרצה על אכילות למאי הלכתא אלא למיקבעיה בפיגול ולאפוקי מידי מעילה קמיפלגי רבי אליעזר סבר מרצה צץ עילויה ומשוי ליה כטהור וקבע ליה בפיגול ומפיק ליה מידי מעילה ור' יוסי סבר לא מרצה צץ עילויה ולא משוי ליה כטהור ולא קבע ליה בפיגול ולא מפיק ליה מידי מעילה מתקיף לה רב מרי נהי נמי דרבי יוסי סבר כר"א בשלמא זבחים איכא דם עומר נמי איכא קומץ לחם הפנים נמי איכא בזיכין אלא שתי הלחם מאי איכא למימר וכ"ת לקרב עמהן [ג]היינו שלמי ציבור א"כ הוו להו ארבעה ואנן חמשה תנן אלא קסבר רבי יוסי טומאה הותרה בציבור והא [ד]תניא אחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר [ה]אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי בלבד ואי סלקא דעתך קסבר רבי יוסי טומאה הותרה בציבור למה לי הזאה כלל אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי יוסי א"ל רב פפא לאביי ורבי יוסי שטרא מזכי לבי תרי הוא דתניא [ו]א"ר יוסי רואה אני את דברי רבי אליעזר בזבחים ודברי רבי יהושע בזבחים ודברי רבי אליעזר במנחות ודברי רבי יהושע במנחות דברי רבי אליעזר בזבחים שהיה אומר דם אע"פ שאין בשר דברי רבי יהושע בזבחים שהיה אומר אם אין דם אין בשר אם אין בשר אין דם דברי רבי אליעזר במנחות שהיה אומר קומץ אע"פ שאין שם שירים ודברי רבי יהושע במנחות שהיה אומר אם אין שם שירים אין קומץ אם אין קומץ אין שירים א"ל מסתברא קאמר כי קאי בזבחים אמר מסתברא כי היכי דפליגי בזבחים פליגי נמי במנחות קאי במנחות אמר מסתברא כי היכי דפליגי במנחות פליגי נמי בזבחים א"ל התינח כי קאי בזבחים אמר מסתברא כי היכי דפליגי בזבחים פליגי נמי במנחות דעיקר קראי כי כתיבי בזבחים כתיבי אלא כי קאי במנחות ואמר מסתברא כי היכי דפליגי במנחות פליגי נמי בזבחים והא עיקר קראי בזבחים הוא דכתיבי אלא לא קשיא רואה אני את דברי ר' אליעזר בנטמא ודברי רבי יהושע באבוד ושרוף בנטמא מ"ט משום דמרצי צץ הא שמעת ליה לרבי יוסי דאמר אין הצץ מרצה על אכילות אלא לא קשיא רואה אני את דברי רבי אליעזר בציבור רואה אני את דברי רבי יהושע ביחיד בציבור מ"ט משום דטומאה הותרה בציבור חדא דשמעת ליה לר' יוסי דאמר טומאה דחויה היא בציבור ועוד אי בציבור רבי אליעזר מכשיר ולא רבי יהושע הא

הא לא קשיא הא ביחיד והא בציבור. פי' בקונטרס דסבירא לן טומאה הותרה בציבור וקשה דה"ל למימר אלא קסבר רבי יהושע טומאה הותרה בציבור כדמסיק לעיל דקסבר לן מרלה על אכילות ועוד היכי קאמר בסמוך נימא דלא כרבי יוסי דאמר אין הצץ מרלה על אכילות מהאי טעמא דטומאה הותרה בציבור דאוקימנא כרבי יהושע אתי נמי כר' יוסי[ז] דקאמר נמי בסוף ורלה לר"י דלעולם סבירא ליה טומאה דחויה אלא דסבירא ליה דהצץ מרלה על אכילות וביחיד לכתחלה לא יזרוק מדרבנן ופסולה דקתני היינו לכתחלה הלך בציבור בלא לכתחלה[א] ואם תאמר ומאי איכא בין ציבור ליחיד הואיל ומדאוריתא ביחיד נמי זורק לכתחלה יש לומר טומאת הגוף איכא ביניייהו דבציבור דחיא ביחיד לא דחיא:

מבלל דרבי יוסי ברבי יהושע ס"ל. תימה לרשב"ל מנא ליה הא דילמא כר' אליעזר סבירא ליה ואין הצץ מרלה על אכילות נפקא מינה לשתי הלחם: **והא** עיקר קראי בזבחים כתיבי. תימה לר"י לריש לקיש דאמר במנחות פרק קמא (דף ט.) שיריים שחסרו בין קמילה להקטרה אין מקטיר קומץ עליהן אדרבה קראי במנחות כתיבי דבזבחים כיון שנשתייר כזית בשר זורק את הדם ומשמע התם דטעמייה מקרא דכתיב המנחה מיהו לרבי יוחנן דפליג עליה התם אתי שפיר:

הא

מסורת הש"ס

ג) [לעיל עז.] מנחות כה:, **ד)** יומא ד. ה, **ה)** [לעיל עז.], **ו)** [בזבחים כח:], **ז)** [ויקרא ה], **ח)** [בבריס יב], **ט)** [עי' יומא ח.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכ"ת לקרב עמהן הי' ניהו שלמי ציבור: **(ב)** רש"י ד"ה כל שבעה בס"ק דיומא דף ח' מפרש וכו' שמא שלישי ורביעי לא בעי זריקה ומיהו מספקינן:

מוסף רש"י

אין הצץ מרצה על אכילות. על טומאה שנגע בבשר ובשיר מנחה הנאכלים, אלא על טומאת הדם וקמלים (לעיל עז.) להכי נקט אכילות, דאעולין כ"ע מודו דצץ מרלה, דקתני בריש מ"כ ונרלה לו לכפר עליו בדם, דכתיב (ויקרא ז) כי הדם הוא בנפש יכפר, אין לי אלא דם טהור, טמא מנין מ"ל (שמות כח) ונשא אהרן וגו' והוא בדם קמייתי דכתיב ונרלו לפם, והכא כתיב ונרלה, מה הכא דם אף התם דם, ואין לי אלא דם, מנין לרבות כל הטעונים, מ"ל לכל מתנות קדשיהם וגו' (מנחות כה:). **אחד זה ואחד זה.** כהן ביום הכפורים וכהן דפרה, מזין עליו כל שבעה. ימי דהפרשה, מכל חטאות שהיו שם. מכל פרה ופרה היו נותנין קצת למשמרת מן האפר בחיל, כך שניו במסכת פרה (פ"ג מי"ח) ואני שמעתי אפר פרה של משה לא כלה (יומא ד.).

מוסף תוספות

א. על ידי ריצוי צץ. תוס' שאנן.

רבינו חננאל

אלא לא קשיא כי קתני דבעי ר' יהושע תרתי בקרבן יחיד אבל בקרבן צבור הוא ומנחות אפילו חדא סגי ליה, ומתני' קרבן צבור הוא ומנחות קרבן יחיד. ואתיגן למימר **מתני' דלא כר' יוסי** דתני אין הצץ מרצה על אכילות ור' יוסי סבר לה כר' יהושע דאמר תרתי בענין. ודחינן לא לעולם ר' יוסי בהא כר' אליעזר סבירא ליה דאמר דם אע"פ שאין בשר והאי דקא מיפלגי בצץ מרצה על אכילות בהא פליגי, ר' אליעזר סבר הצץ מרצה על אכילות וכיון דמרצו לאכילה הוא דקאי (והטהור) [וכטהור] חשוב הוא ואי חשיב עליה למכליה חוץ לזמנו אע"ג דהוא טמא קבעא ליה מחשבתו בפיגול, ואי אכיל ליה מקודם לאו בר מעילה הוא דאכילה מעליא היא. ור' יוסי סבר לא מרצה צץ ולא משוי ליה טהור ולא קבע ליה בפיגול ולא

רבינו חננאל (המשך)

מפיק ליה מידי מעילה. ואקשינן נהי נמי דר' יוסי כר' אליעזר סבירא לי' דאמר דם אע"פ שאין בשר (בשלמים) [בשלמא] זבחים איכא דם, עומר נמי איכא קומץ, לחם הפנים נמי איכא בזיכין, אלא שתי הלחם מאי טעמא, וכי תימא איכא נמי להני שלמים הבאין עמהן, אי [הכי] היינו זבחי שלמי ציבור והוו להו [ארבעה] ואנן חמשה תנן. ושנינן אלא קסבר ר' יוסי טומאה הותרה היא בצבור. איני דסבר ר' יוסי התר היא בצבור. **והתניא אחד זה ואחד זה** מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם. פי' [בין] כהן גדול שרוצה לשמש ביום הכפורים, בין כהן השורף את הפרה, היו מזין עליהם כל שבעת הימים שהיו מפרישין אותן מכל אפר הפרות שהיו שם שנעשו מימות משה ועד אותו זמן, ואסיקנא בתחלת סדר יומא דר' יוסי טומאה דחויה בצבור הוא דאית ליה. ואמרינן **אלא** מחוורתא מתני' דלא כר' יוסי. ירושלמי בין למאן דאמר הלחם עיקר בין למאן דאמר כבשים עיקר ארבעה אינון ותנא חש להון וקרינון חמשה. ואקשינן היכי קתני ר' יוסי במילתא דפליגי ר' אליעזר ור' יהושע זה פוסל וזה מכשיר ואומר ר' יוסי רואה אני דברי זה ודברי זה, [ו]כי יש אמת בשני דרכים המכחישין זה את זה. **ופרקינן** האי דקאמר רואה אני לאו משום דקא מודה להו, אלא הכי קאמר, רואה אני דברי ר' אליעזר בזבחים כלומר טעמיה במנחות כטעמיה בזבחים, כי היכי דפליג בהאי פליג בהאי וכן ר' יהושע. ונדחה האי שינויא ושנינן רואה אני דברי ר' אליעזר בנטמא דהא איתיה והציץ מרצה [ודברי ר' יהושע באבוד ושרוף]. **איני** והתניא ר' יוסי אומר אין הציץ מרצה על אכילות ומפלג הוא דפליג על ר' אליעזר, היכי קתני רואה אני דברי ר' אליעזר במאי דפליג עלה. אלא רואה אני דברי ר' אליעזר בציבור מאי טעמא משום דטומאה התר הוא בצבור. והא ר' יוסי טומאה דחויה היא שמענין ליה. ותוב הכי ר' יהושע פליג עליה והא אוקימנא לעילא דאפילו ר' יהושע מודה בצבור דדם אע"פ שאין בשר ולפיכך איתוקמא מתניתין כותיה.

מא א מיי' פ"ז מהלכות פסולי מוקדשין הלכה לד:

מב ב מיי' פ"ז מהל' עבודת יום הכפורים הלכה ד:

עין משפט נר מצוה

מג א מיי׳ פ״א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה לא:
מד ב מיי׳ פ״ד מהלכות ק״פ הלכה ב:
מה ג מיי׳ פ״א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה לד:
מו ד מיי׳ פ״ב מהלכות ק״פ הלכה יד:
מז ה מיי׳ פ״ד מהלכות קרבן פסח הלכה ב:
מח ו ז מיי׳ פ״ב מהלכ׳ ק״פ הלכה ו:
מט ח שם הלכה ז:
נ ט י מיי׳ פ״ז מהלכות ק״פ הלכה ט:

הא אמרת בציבור אפילו רבי יהושע מודה אלא רואה אני דברי ר״א בדיעבד ודברי ר׳ יהושע לכתחלה דיעבד אפילו רבי יהושע נמי מודה הוא דקתני מודה רבי יהושע שאם זרק הורצה הא בטומאה הא באבוד ושרוף כי קתני מודה רבי יהושע שאם זרק הורצה בנטמא [א]אבל באבוד ושרוף לא כי קאמר ר׳ יוסי רואה אני את דברי ר״א בדיעבד באבוד ושרוף: **מתני׳** [ב]נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם [ג]ובמוקדשים אינו כן אלא אע״פ שנטמא הבשר והחלב קיים זורק את הדם: **גמ׳** אמר רב גידל אמר רב אם זרק הורצה והא בעינן אכילה [א]אכילה לא מעכבא והא כתיב [1]איש לפי אכלו למצוה ולעכב לא והתניא[ב] [1]במכסת מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויו יכול שחטו שלא למנויו יהא כעובר על המצוה וכשר ת״ל איש לפי אכלו תכוסו [ג]הכתוב שנה עליו לעכב ואיתקש אוכלין למנויין אלא רב דאמר כרבי נתן דאמר [ד]אכילת פסחים לא מעכבא הי רבי נתן אילימא הא רבי נתן דתניא [ה]רבי נתן אומר מניין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד ת״ל [2]ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל שוחטין והלא אין שוחט אלא אחד אלא מלמד שכל ישראל יוצאין בפסח אחד דילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להני ואי ממשכי הני חזי להני אלא הא ר׳ נתן דתניא [ד]נמנו עליו חבורה אחת וחזרו ונמנו עליו חבורה אחרת ראשונים שיש להן כזית אוכלין ופטורין מלעשות פסח שני אחרונים שאין להם כזית אין אוכלין וחייבין לעשות פסח שני רבי נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני שכבר נזרק הדם אכתי דילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להו א״כ ליתני הואיל וראויים לימשך מאי שכבר נזרק הדם ש״מ בדם תליא מילתא אבל אכילה לא מעכבא מאי דוחקיה דרב דמוקים לה מתני׳ לכתחלה ור׳ נתן נוקמה כרבנן [ה]ואפילו דיעבד נמי לא רב מתני׳ קשיתיה אמאי [ו](תני) אין זורק את הדם ליתני פסול אלא שמע מינה אין זורק לכתחלה אבל דיעבד שפיר דמי ולר׳ נתן איש לפי אכלו למה לי דבעינן גברא דחזי לאכילה מאן תנא להא דתנו רבנן [י]שחטו לאוכליו [ז]וזרקו דמו שלא לאוכליו הפסח עצמו כשר ואדם יוצא בו ידי חובתו כמאן נימא רבי נתן היא ולא רבנן אפילו תימא רבנן[ח] [ז]אין מחשבת אוכלין בזריקה מאן תנא להא דתנו רבנן [ח]הרי שהיה חולה בשעת שחיטה וחלים בשעת זריקה חלים בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה אין שוחטין וזורקין עליו עד שיהא חלים משעת שחיטה עד שעת זריקה כמאן נימא רבנן היא ולא רבי נתן אפילו תימא רבי נתן גברא דחזי לאכילה בעינן מאן תנא להא דתנו רבנן [ט]שחטו בטהרה ואחר כך נטמאו הבעלים יזרק הדם בטהרה ואל יאכל בשר בטומאה כמאן אמר רבי [ט](אליעזר) במחלוקת שנויה ורבי נתן היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן היא הכא במאי עסקינן [י]בציבור דאפילו בטומאה נמי עבדי אי בציבור אמאי אין הבשר נאכל בטומאה גזירה שמא יטמאו הבעלים לאחר זריקה ויאמרו אשתקד לא נטמאנו ואכלנו השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד כי איזדריק דם בעלים טמאים הוו השתא בעלים טהורין הוו
ואיבעית

אלא. תרווייהו ביחיד והא לכתחלה והא דיעבד. והא דקתני אם זרק הורלה ואוקימנא ביחיד ה״מ דמודה רבי יהושע בדיעבד כשנטמא דהא עלה קאי ומשום דאיתיה בעינא אבל באבוד ושרוף לא. ור׳ יוסי אפי׳ נשרפו או אבדו שיריה קאמר אם הקטיר קומלה כשירה: **מתני׳ נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם.** אפי׳ לר׳ אליעזר דעיקר פסח לאכילת אדם קאתי: **ובמוקדשין אינו כן.** אפילו לר׳ יהושע שאפילו נטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם דהא תרתי איכא מתיר ושיריים שהדם מתיר אימורין למזבח: **גמ׳ הורלה.** ופטור מלעשות פסח שני: **לא מעכבא.** כפרה בדיעבד: **אוכלין.** חולה וזקן: **רב.** דאית ליה אכילת פסחים לא מעכבא דאמר כר׳ נתן: **יולאין בפסח אחד.** ואע״פ שאין בו כזית לכל אחד אלמא אכילה לא מעכבא: **דאי מימשכי הני.** מה שיש בהן יותר מכזית לכל אחד חזי להני הנשארים: **ואי מימשכי הני כו׳.** איסתכח דחזי לכולהו דהי מינייהו מפקת הלכך אע״ג דלא אימשיך חד מינייהו פטורין אבל ניטמא לא חזי אפילו לחד: **נימנו עליו.** עד שהיה כזית לכל אחד: **ומאי דוחקיה דרב לאוקמא למתני׳.** כר׳ נתן דלא מעכבא ולמימרא דמתני׳ לכתחלה קאמר הא אם זרק הורלה: **נוקמה כרבנן.** ונימא דמתני׳ אפי׳ בדיעבד פסול: **פסח עלמו כשר.** קס״ד לזרוק דמו ולהקטיר חלבו אבל לאכילה לא וקתני ואדם יולא בו ידי חובתו: **אין מחשבת אוכלין.** חולה וזקן בזריקת דם דאיש לפי אכלו לגבי שחיטה כתיב: **חלים.** בריא: **גברא דחזי לאכילה בעי׳.** דכי כתיב איש לפי אכלו אגברא כתיב דליהוי גברא בר אכילה אבל פסח לא איכפת לן אי לא חזי: **יזרק בטהרה.** בכהנים וכלי שרת טהורין: **ור׳ נתן היא.** דאמר אכילה לא מעכבא ולא בעי ר׳ נתן גברא דחזי לאכילה ומתניתא קמייתא מוקי ר׳ אלעזר כרבנן: **הכא במאי עסקינן בליבור.** שנטמאו רוב ליבור בין שחיטה לזריקה כגון שמת הנשיא ונטמאו הילכך גברי דחזו לאכילה נינהו: **גזירה שמא.** לשנה אחרת יטמאו ליבור אחר זריקה: **ויאמרו אשתקד.** מי לא היינו טמאין בשעת אכילה ואכלנו ואע״פ ששחיטתו בטהרה השתא נמי אע״פ ששחיטתו וזריקתו בטהרה ניכול בשר בטומאה ולא ידעי דאשתקד בעידנא דהוי זריקת דם טמאין הוו והוה ליה פסח הבא בטומאה:
ואיבעית

הא אמרת מודה רבי יהושע בציבור. תימה לרשב״א מאי קושיא דילמא ה״ק רואה אני דברי רבי אליעזר בציבור שאף ר׳ יהושע לא אמר אלא ביחיד דכי האי גוונא אמרי׳ פ״ק דחולין (דף יב.) ובכמה דוכתי ואומר ר״י דהכא לא שייך למימר הכי דלא קתני בברייתא לא בציבור ולא ביחיד: **כי מודה בנטמא.** משום דלין מרלה: **ולעכב לא והתניא במכסת נפשות.** תימה לר״י והא קרא בשחיטה כתיב ומהתם נפקא דמחשבת אוכלין פסלה בשחיטה אבל בזריקה אמרן לעיל דאין מחשבת אוכלין בזריקה והיכי פריך משחיטה אזריקה ואומר ר״י דווקא מחשבת אוכלין ליתא בזריקה אלא בשחיטה אבל כשאין לו אוכלין לגמרי אף בשעת זריקה סברא היא דפסול שהיא עיקר עבודה כיון דבשעת שחיטה הקפיד הכתוב אפילו אמחשבה: **שאני התם דאי מימשכי הני כו׳.** תימה לרשב״א והא בשעת זריקה אינם יכולים לימשך ונמלא דהשתא לא חזי לאכילה וי״ל דדילמא ר׳ נתן סבר כר״ש דתנן לקמן בפרק האשה (דף פט.) נמנין ומושכין ידיהם עד שיזרק הדם אי נמי נטמאו מקלתן או שמתו חזי להני: **ולרבי נתן איש לפי אכלו למה לי דבעינן גברא דחזי לאכילה.** וא״ת לרבנן נמי ליבעי הכי לעיל כי פריך ולעכב לא לימא כי אתא קרא לעכב היינו דבעינן גברא חזי לאכילה אבל בשר לא ולאו פירכא היא דרבנן בעו בשר חזי לאכילה כדתניא לעיל אחרונים שאין להם כזית אינם אוכלין וחייבין לעשות פסח שני והא נמי לא תיקשי אמאי לא משני לר׳ נתן איש לפי אכלו למלוה כדבעי למימר לעיל משום דלא אשכחן תנא דלא מקיש אוכלין למנויין אלא זקני דרום לחודייהו בפרק שני דזבחים (דף כג.) ולמאי דמוקי מתני׳ כר׳ נתן ל״ל דיולאין בפסח אחד דקאמר היינו דוקא דיעבד: **לימא ר׳ נתן היא כו׳.** תימה לר״י והיכי מיתוקמא כר׳ נתן והא ר׳ נתן ורבנן לא פליגי אלא בבשר אבל בגברא לכ״ע בעינן גברא דחזי לאכילה ועוד א״כ אפילו שחטו שלא לאוכליו נמי ואמאי נקט שחטו לאוכליו ועוד היכי תיסק אדעתיה למימר השתא דיש מחשבת אוכלין בזריקה הא פשוט בכולי גמרא דאין מחשבת אוכלין בזריקה כדמוכח בזבחים (דף ד.) ובתמיד נשחט לעיל (דס״ח.) [י]ושם הבאתי ונראה לר״י דה״פ נזרק דמו שלא לאוכליו לא שנזרק שלא לשם אוכליו אלא שבשעת זריקה היו הבעלים חולים והשתא קאמר כמאן כר׳ נתן דמשמע ליה כיון דר׳ נתן מיקל כולי האי ולא בעי שיהא בשר ראוי לאכילה[א] ה״נ לא חייש אם אין בעלים ראויין בשעת זריקה אבל רבנן דמחמרי ובעו שיהא בשר ראוי לאכילה ה״ה דבעו שיהו הבעלים ראויים לאכילה בשעת זריקה וה״נ סבר ר׳ אלעזר בסמוך דלא בעי ר׳ נתן גברא חזי אלא בשחיטה דווקא:
נזיר

מסורת הש״ס

א) [זבחים ק:], ב) לעיל סא. ע״ש זבחים כג. ע״ש, ג) [לעיל סא. וש״נ], ד) [לעיל סט:], ה) קידושין מא: מב. ושם א׳ ר׳ יונתן, ו) [נ״ל תנן], ז) [עי׳ תו׳ לעיל סא. ד״ה שחטו], ח) [לעיל סא:], ט) [נ״ל אלעזר], י) [ד״ה שחטו למולין],

תורה אור השלם

1. וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ עַל הַשֶּׂה: שמות יב ד

2. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם: שמות יב ו

מוסף רש״י

במכסת. לשון מנויין כמו (ויקרא כז) את מכסת הערכך (לעיל סא.). **אכילת פסחים לא מעכבא.** והא דכתיב (שמות יב) איש לפי אכלו, למצוה (לעיל סט:). **בפסח אחד.** אע״פ שאין בו כזית לכל אחד, דקסבר אכילת פסחים לא מעכבא אלא זריקת דם לחודא (קדושין מב.).

מוסף תוספות

א. בשעת זריקה. תוס׳ שאנ.

רבינו חננאל

אלא לא קשיא הא לכתחלה הא דיעבד, רואה אני דברי ר׳ אליעזר דיעבד כיון שיש דם אע״פ שאין בשר כיפר, אבל זה שאומר ר׳ אליעזר אפי׳ לכתחלה יזרוק הדם אע״פ שאין בשר, אין אני רואה דבריו בזה אלא דברי ר׳ יהושע אני רואה בזה, שלכתחלה לא יזרוק אלא אם יש בשר טהור ראוי לאכילה. איני והא מדקתני ומודה ר׳ יהושע שאם זרק הורצה, כלומר בדיעבד אפי׳ ר׳ יהושע מודה, ומה הוצרך ר׳ יוסי לומר רואה אני דברי ר׳ אליעזר בדיעבד והא דברי הכל הוא [ו]אמרינן מודה בדיעבד בנטמא בלבד אבל באבוד ושרוף פליג ר׳ יהושע דאפילו דיעבד לא הורצה, ואאבוד ושרוף אומר ר׳ יוסי רואה אני דברי ר׳ אליעזר דאיעבד הורצה וכר׳ אליעזר, ולכתחלה לא יעשה, כר׳ יהושע. אית לן למימר כיון דסוגיא דשמעתין סלקא דציץ מרצה על אכילות, אמאי (תני) הני חמשה דברים דתנינן במתני׳ אין נאכלין, אית לן למימר הא דאמרינן דציץ מרצה על אכילות לאו להתירו להאכל בטומאה הוא דקתני. אלא לדברים אחרים כגון הא דתנינן במנחות נטמאת אחת מן החלות או אחת מן הסדרים, ר׳ יהודה אומר שניהם ישרפו וחכ״א הטמא בטומאתו והטהור יאכל, ואמר רב פפא עלה בציץ מרצה על אכילות פליגי, רבנן סברי כיון דאלו נאכלו הציץ מרצה עליהן כטהורין חשבינן להו, הלכך אותם שלא נטמאו אינן נפסלין בטמאות אלא הטהורין נאכלין והטמאין נשרפין. וסוגיא דשמעתא נמי אהאי אורחא אית לן לאסוקה. **[מתני׳] נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא חלב כו׳. אמר רב ואם זרק הורצה ואע״פ** שהבשר טמא אכילת פסחים לא מעכבא. **איני והכתיב איש לפי אכלו** למצוה אבל לעכב לא, **והתניא במכסת** מלמד כו׳. (אמר) [אלא] רב דאמר כר׳ נתן דסבר כל ישראל יוצאין בפסח אחד, וכי כל ישראל אוכלין מפסח אחד, אלא ש״מ אכילת פסחים לא מעכבא. **ודחינן** להא ודילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להני ואי ממשכי הני חזי להני. **אלא הא ר׳ נתן** דתניא נמנו עליו וחזרו ונמנו עליו. ראשונים שיש להם כזית אוכלין ופטורין מלעשות פסח שני, האחרונים שאין להם לאכול כזית חייבין לעשות פסח שני. ר׳ נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני, שכבר נזרק הדם. ש״מ לר׳ נתן אכילת פסחים לא מעכבא. ומאי דוחקיה דרב לאוקמה למתני׳ דקתני

רבינו חננאל (המשך)

אינו זורק הדם לכתחלה הוא דאינו זורק, הא אם זרק הורצה ואליבא דר׳ נתן דסבר אכילת פסחים לא מעכבא, נוקמה אפילו בדיעבד אם זרק לא הורצה, דבעינן אכילת פסחים כרבנן דאמרי אכילת פסחים מעכבא. ובסוף שחיטת קדשים אמר רבינא אכילת פסחים מעכבא מדרבה בר רב הונא דאמר וכן ששמע אחר שקיעת החמה. ואוקימנא שמע מינה אכילת פסחים מעכבא. ודייק רבא מדקתני אינו זורק ולא קתני נטמא הבשר והחלב קיים פסול, ש״מ לכתחלה הוא דאינו זורק ואם זרק דאיעבד הורצה. האי תנא סבר אכילת פסחים לא מעכבא. **ור׳ נתן** האי איש לפי אכלו למה לי, אמר לך בעינן גברא דחזי לאכלו, ואי לא אכיל לא חיישינן. **והא דת״ר** שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו הפסח עצמו כשר ואדם יוצא ידי חובתו נימא ר׳ נתן היא ולא רבנן. **אפילו תימא רבנן** אין מחשבת אוכלין בזריקה. **והא דת״ר שחטו בטהרה ואחר כך נטמאו בעלים יזרק הדם** בטהרה ואין הבשר נאכל בטומאה, אינה לדברי הכל אלא במחלוקת שנויא ור׳ נתן היא. ר׳ יוחנן אמר אפילו תימא רבנן, והא מתניתא בציבור היא דעבדי בטומאה, ואמאי אין הבשר נאכל גזרה שמא יטמאו בעלים לאחר זריקה ויאמרו אשתקד נטמאינו ואכלנו, השתא נמי ניכול, ואינהו לא ידעי דאשתקד נטמאו קודם זריקה ונזרק הדם והן טמאין, והשתא בשעת זריקה טהורין הן ואין רשאין לאכלו בטומאה אחרי שנזרק הדם והם טהורין.

ואיבעית אימא רב דאמר כר' יהושע [א]דתניא רבי יהושע אומר [א] כל הזבחים שבתורה בין שנטמא בשר וחלב קיים בין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נזיר ועושה פסח נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו הבעלים במת לא יזרוק ואם זרק לא הורצה: במוקדשין אינו כן וכו': מתניתין מני רבי יהושע היא [ב]דתניא רבי יהושע אומר [א]כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק את הדם ובעולה אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק [ג]מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים סלקא דעתך אמינא כיון דקא אתיא מכח זבח כגופיה דזבח דמי קמ"ל חלב מנא לן אמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל ומטו בה משום רבי יהושע בן חנניה דאמר קרא [1]והקטיר החלב לריח ניחוח לה' חלב אע"פ שאין בשר אשכחן חלב יותרת הכבד ושתי כליות מנא לן היכא אמרינן דזרקינן מדקתני ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק מנחה הוא דלא אבל יותרת הכבד ושתי הכליות שפיר דמי מנא לן רבי יוחנן דידיה אמר אמר קרא לריח ניחוח כל שאתה מעלה לריח ניחוח ואיצטריך למכתב חלב ואיצטריך למכתב ריח ניחוח דאי כתב רחמנא חלב הוה אמינא חלב אין יותרת הכבד ושתי הכליות לא כתב רחמנא לריח ניחוח ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא כל העולין לריח ניחוח ואפי' מנחה כתב רחמנא חלב: **מתני'** [ב]נטמא קהל או רובו או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהורים יעשו בטומאה נטמא מיעוט הקהל הטהורין עושין את הראשון והטמאין עושין את השני: **גמ'** ת"ר [ג]הרי שהיו ישראל טמאין וכהנים וכלי שרת טהורין או שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין ואפילו ישראל וכהנים טהורין וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה [ד]שאין קרבן ציבור חלוק אמר רב חסדא [ד]לא שנו אלא שנטמא הסכין בטמא מת דרחמנא אמר [2]בחלל חרב [ה]חרב הרי הוא כחלל וקא מטמא לגברא דמעיקרא כי מיתעביד [ס]בטומאת הגוף דכרת קא מיתעביד [ה]אבל נטמא הסכין בטומאת שרץ דבשר הוא דמטמיא ליה לגברא לא מטמיא ליה טהורין עביד טמאין לא עביד מוטב יאכל בטומאת בשר בלאו ואל יאכל בשר בטומאת הגוף שהוא בכרת אלמא קסבר רב חסדא [ו]טומאה דחויה היא בציבור וכן אמר ר' יצחק טומאה דחויה היא בציבור ורבא אמר אפילו טמאין נמי עבדי מאי טעמא דכתיב [3]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף והבשר כל טהור יאכל בשר [ז]כל היכא דלא קרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל לא קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר כל היכא דקרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר [ח]איתמר הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין רב אמר מחצה על מחצה כרוב ורב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב רב אמר מחצה על מחצה כרוב [ט]הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן ור"כ אמר מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני איכא דאמרי אמר רב כהנא מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון וטמאין

ואיבעית אימא רב דאמר. אם זרק הורלה: **כרבי יהושע.** דאית ליה אכילת פסחים לא מעכבא: שלמי נזיר תחילתן לאכילה דבעי שילוח שערו תחת הדוד שהשלמים מתבשלין בו כדכתיב (במדבר ו) ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש וגו' ועוד בעי תנופת זרוע בשלה אלמא לריך שיהא בשר טהור בשעת זריקה שיהא ראוי למצוה האמורה בו: **ואם זרק הורלה.** דהני לא מעכבי: **נטמאו בעלים במת.** דלא חזו למיכל לאורתא דטומאתן שבעה: **ואם זרק לא הורלה.** דאע"ג דאכילתו לא מעכבא גברא דחזי לאכילה בעינן ורחמנא דחייה לטמא נפש לפסח שני ובנזיר נמי כתיב (שם) כי ימות מת עליו וגו' דסותר את נזירותו: **חלי זית בשר וחלי זית חלב אין זורק הדם.** דאכילת אדם ואכילת מזבח לא מלטרפין: **אפי' כולה קיימת לא יזרוק.** את הדם עליה: **מנחה מאי עבידתיה.** בזריקת דם: **מנחת נסכים.** הבאה עם הזבח מהו דתימא כזבח דמיא ותיהוי במקום זבח להכשיר את הדם: **חלב מנא לן.** דהוי שיור להכשיר זריקת דם: **והקטיר החלב.** גבי זריקת דם כתיב דכתיב וזרק הכהן את הדם וגו' עד והקטיר החלב לריח ניחוח: **יותרת הכבד ושתי הכליות מנא לן.** מדאילטריך ליה למיתני מנחה לא הויא שיור מכלל דסבירא ליה דהני דגופיה דזבח נינהו הוי שיור: **אמר קרא.** בהאי קרא גופיה והקטיר החלב לריח ניחוח: **מתני' יעשו בטומאה.** ואפי' טמאין יחידין דהא פסח דטהורין גופיה בטומאה אתי משום כהנים: **גמ' שאין קרבן לבור.** הבא בטומאה חלוק מאחר שקרבן רובן בא בטומאה אף היחיד עושה בטומאה: **לא שנו.** דמשמע משום טומאת כלי שרת עבדי כולהו בטומאה: **אלא שנטמא סכין בטמא מת.** שהוא אב הטומאה דנעשה אף הסכין אב הטומאה לטמא אדם: **דרחמנא אמר בחלל חרב.** למידרש מינייה דכלי מתכת המיטמא במת נעשה כיוצא בזה שנגע בו: **טומאה דחויה היא בלבור.** בקושי הותרה וכל כמה דאפשר לאהדורי אטהרה או אטומאה קלה מהדרינן: **קרינא ביה והבשר כל טהור יאכל בשר.** ולא טמא: **הללו עושין לעצמן.** בטהרה והללו עושין לעצמן בטומאה. טהורים לא עבדי בטומאה דהוי כרוב ורוב טהורין לא עבדי בטומאה וטמאין לשני לא מידחו משום דהוו נמי רובא ורובא לשני לא מידחו: **טהורין עושין הראשון.** בטהרה דאי נמי מיעוטא נינהו אית להו למעבד הראשון בטומאה וכל שכן כי עבדי בטהרה שפיר דמי: **וטמאין עושין את השני.** דכיון דאין כרוב נידונין כמיעוט ונידחין לשני:
וטמאין

נזיר ועושה פסח נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק כו'. ריב"א אומר דלא גרס נזיר דאין חילוק בזה בין נזיר לשאר קרבנות ומה שפירש רש"י דבעי שילוח שערו תחת הדוד אין נראה שיהא עיכוב ומה שפי' נמי משום תנופה הא כל שאר שלמים נמי בעו תנופה ולא אשכחן תנא דאית ליה תנופה בנזיר מעכבת אלא ר"א בסוף ג' מינים (נזיר דף מו.) ובתוספתא לא גרס נזיר:
או שהיו כהנים טמאים יעשו בטומאה. אע"פ שיכולין ליזהר [ס]שלא יגעו בבשר כיון דאישתראי טומאת אימורים אישתראי נמי טומאת בשר דאמר במי שהיה טמא (לקמן דף נו.) כל היכא דאישתראי טומאת בשר אישתראי טומאת אימורים משמע שהם שוים:
אלא שנטמא סכין בטמא מת כו'. תימה [ס]א"כ מאי אפי' דקאמר היינו רישא ממש היו ישראל טהורים וכהנים וכלי שרת טמאים כיון דמיטמא גברא מחמת סכין:
בטומאת הגוף דבכרת מיתעביד. וא"ת ישחוט בסכין ארוכה ולא יצטרך ליכנס לעזרה אי נמי יאחוז הסכין בפשוטי כלי עץ וישחוט ואומר ר"י דאין פנאי לכל הפסחים לשחוט בענין זה [א] ואף להביא סכינים אחרים אין פנאי:
וטמאין

עין משפט נר מצוה
נא א מיי' פ"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ל:
נב ב ג ד מיי' פ"ז מהלכות ק"פ הלכה א ופ"ד מהלכות ביאת המקדש הלכה יב:
נג ה מיי' פ"ז מהלכות ק"פ הלכה ט:
נד ו שם הלכה ג:

תורה אור השלם
1. וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: ויקרא יז ו
2. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז
3. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

מוסף תוספות
א. דבטורח גדול שוחטין כך. תוס' שאנץ.

רבינו חננאל
ואי בעית אימא רב דאוקמה למתני' לכתחלה אבל דיעבד אם זרק הורצה כר' יהושע אמרה דתניא ר' יהושע אומר נזיר ועושה פסח נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו בעלים במת לא יזרק ואם זרק הורצה. **ובמוקדשין אינו כן** אע"פ שנטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם. **תניא** ר' יהושע אומר כל הזבחים שבתורה כו', פשוטה היא. **[ובמנחה]** פי' ובמנח(ו)ת נסכים הבאה עם הזבח והמנחה כלה קיימת לא יזרק, מהו דתימא כי גופיה דזבח דמיא קמ"ל דלא. ואסיקנא ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא כל העולין ואפילו מנחה, כתב רחמנא חלב. **מתני'** נטמא קהל או רובו או שהיו הכהנים טמאין והקהל טהור יעשה בטומאה כו'. **ת"ר** הרי שהיו ישראל טמאין וכהנים וכלי שרת טהורין או שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה שאין קרבן ציבור חלוק. **אמר רב חסדא לא שנו** כלי שרת טמאין יעשו בטומאה אלא בסכין שנטמאת בטמא מת, דרחמנא אמר בחלל חרב דחרב הרי הוא כחלל, ומטמאה הסכין לאדם, דכי קא מתעביד בטומאת הגוף מתעביד. דתניא בשאר ספרי דבי רב מגיד שהחרב טמאה טומאת שבעה והנוגע בחרב טמא טומאת שבעה. **אבל אם נטמא הסכין בטומאת שרץ** שאינו מטמא בטומאת סכין אלא הבשר, אבל האדם לא, דאין כלי הבא מחמת שרץ מטמא אדם וכבר פירשנוה בפ"א. טהורין עושין הפסח טמאין אין עושין מוטב יאכל בטומאת בשר בלאו, שנאמר והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, ואל יאכל בטומאת הגוף שהוא בכרת, שנאמר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא וגו'. אלמא קסבר רב חסדא טומאה דחויה היא בצבור. **ורבא [אמר] אפילו** הטמאים טומאת הגוף נמי עבדי, כל היכא דקרינא ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הוא דבעינא והבשר כל טהור יאכל בשר, כלומר יאכלנו בטהרה ואל יאכלנו בטומאה. אבל היכא דהותרה טומאת בשר לא בעינן לדקדק על טומאת הגוף. **איתמר** הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין, רב אמר מחצה על מחצה כרוב [טהורין] הללו עושין לעצמן בטהרה והללו עושין לעצמן בטומאה בראשון. רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני. איכא דאמרי רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון

מסורת הש"ס
א) לעיל סב. עז:, ב) זבחים כה: קט. מנחות ט. כו. מעילה טו: [בכורות לט: תוספתא פ"ו ה"ג תוספתא זבחים פ"ד ה"ב], ג) [מנחות כו. כל הסוגיא], ד) [לקמן עמוד ב' מנחו' יד: טו.], ה) [לעיל יד: וש"נ], ו) [לקמן פ. יומא ו: ז: מו: זבחים לג.], ז) [כל היכא דקרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר וכל היכא דלא קרינן וכו' לא קרינן ביה וכו' כצ"ל וכ"א בילקוט], ח) חולין כט., ט) [לקמן פ.],

גליון הש"ס
גמ' בטומאת הגוף דבכרת. עי' ר"ש פ"א מ"ד דאהלות: תוס' ד"ה או שהיו וכו' שלא יגעו בבשר. ולא זכיתי לעמוד על עומק דבריהם הקדושים הא אין היתר מלד טומאת בשר שהוא בלאו רק משום דטומאת גברא דהוא בכרת ואם כן לא תלי כלל ביכולים ליזהר בנגיעת בשר אם לא ואף אם זר ישחוט מכל מקום הזריקה מתעביד בטומאת הגוף דבכרת: שם ד"ה אלא שנטמא וכו' אם כן מאי אפילו. ק"ל הא בדיבור שלאח"ז הקשו לשחוט בסכין ארוכה וכו' ואם כן זהו גופא החידוש דבכהנים טמאים א"א בלא דחיית כרת דהא יצטרכו לזרוק בטומאה אבל בסכין טמא ס"ד דלא לדחי דהא אפשר בסכין ארוכה והזורק יהיה כהן אחר שהוא טהור מכל מקום דהיא לכרת כתירולא דתוספות כאן דאין פנאי וצ"ע:

הגהות הגר"א
[א] גמ' כל הזבחים כו' זורק את הדם פסח נטמא חלב כו' כצ"ל:

מוסף רש"י
שנשתייר מהן. בשעת זריקה, אבל אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבד לא יזרוק, ר' יהושע לטעמיה דדריש ועשית עולותיך הבשר והדם, אם אין בשר אין דם (זבחים כה: קט.) ובזבחים כתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל, הזקיקן הכתוב זה לזה (שם קט.). **כזית בשר.** דאיכא כדי אכילת אדם **או כזית חלב.** דאיכא כדי אכילת מזבח (בכורות לט: מעילה טו:) דכתיב וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב, אע"פ שאין בשר זורק עליו את הדם (זבחים קט:). **זורק את הדם.** דקרינא ביה הבשר והדם (מנחות כו.). **כחצי זית כו' אין זורק את הדם.** שאין אכילה והקטרה מצטרפין (שם) שאין אכילת אדם ואכילת מזבח מצטרפין, זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם, וכיון דאבדו שניהם זריקה למה (מנחות ט.). **ובעולה.** דלית בה אכילת אדם (מעילה טו:) דבין בשר בין חלב כולהו למזבח סלקי, מצטרפים (מנחות ט.). **ובמנחה אע"פ שכולה קיימת.** ואין שם כלום מן הבשר, לא יזרוק (מעילה טו:). **מנחה מאי עבידתה.** מאי זריקת דם איכא במנחה (זבחים קט: מנחות שם). **מנחת נסכים.** כלומר האי דקאמר ובמנחה אפילו כולהו קיימא כו' באותה מנחה הבאה בנסכים קאמר, כדכתיב ומנחתם סולת וגו' (מעילה טו:) שבאה עם הזבח ואבד בשר הזבח והמנחה קיימת לא יזרוק את הדם בשבילה דלאו גופא דזביחה הוא (זבחים קט: וכעי"ז מנחות ט:). **סלקא דעתך אמינא כו' כגופיה דזבח דמי.** דתיהוי במקום בשר כאילו נשתייר בשר (מנחות כו.) ואע"ג דלא נשתייר מן הבשר כלום יזרוק עליה את הדם, קמ"ל דלא (מעילה טו:). **בחלל חרב.** הקיש חרב לחלל, מתכת שנגע במת הרי הוא אבי אבות הטומאה כמת עצמו, ושנגע בטמא מת הרי הוא אב הטומאה כמוהו, גזירת הכתוב הוא במתכת אבל טומאת מת ולא אבל שאר טומאות (לעיל יד:) טומאות של מת הראויות לטמא כלי, כגון מת והנוגע בו דהוי מיהא אב הטומאה, אם נגע בהם מתכות נעשה כיוצא בו, אבל ראשון ושני אין מטמאים כלים (חולין ג.). **טומאה דחויה היא בציבור.** כלומר בקושי נדחית אלא דיחוי בעלמא על ידי נשיאות עון, שהציץ מרצה, ולא בהיתר גמור (זבחים לג.) אף על פי שקרבן צבור דוחה אותה בקושי הותרה ולא היתר גמור, וכל מה דמצינו להדורי מהדרינן שיעשה בטהרה (יומא ו: מו: וכעי"ז לעיל עז.). **מחצה על מחצה כרוב.** וטהורים עושין לעצמן בטהרה וטמאין עושין לעצמן בטומאה ולא מידחו לפסח שני כיחידין (חולין כט.).